

غریت قرآن کریم

مؤلف:
دکتر مجدی الہلالی

مؤلف:
دکتر مجدی الہلالی

www.ketab.ir

هلالي، مجدي

Hilali, Majdi

غربة القرآن. فارسي

غربت قرآن/ مؤلف مجدي الهلالي؛ مترجم مجتبی دوروزی.

تهران: نشر احسان، ۱۳۹۷

۴۰۸ س.

بک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۲۹۹-۸

موضوع: قرآن -- بررسی و شناخت، Qur'an - Surveys؛ قرآن - فضایل، Qur'an - Virtues.

ناشر: جزوده، ۹۰ ری، مجتبی، ۱۳۵۲ - ، مترجم

رده بندی کتب: ۱۳۹۷ غ ۴۰۴۱/۳/۵۷۴ BP۶۵

رده بندی دیوبند: ۳ / ۱۵

شماره کتابشناختی: ۴۷۵

تهران، خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، شماره ۴۰۶.

www.nashrehsan.com

تلفن: ۶۶۹۵۴۴۰۴

نشر

غربت قرآن

مؤلف: دکتر مجدي الهلالي

مترجم: مجتبی دوروزی

ناشر: نشر احسان

چاپخانه: چاپ مهارت

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۲۹۹-۸

فهرست

۱۷	.....	مقدمه
۲۱	.....	کجای کار اشکال دارد؟! .....
۲۷	.....	فصل اول: به طور قطع ما محرومیم!! .....
۳۰	.....	نشانه‌ی متمایز کننده.....
۳۲	.....	خلاصه مطلب.....
۳۵	.....	قرآن هر انسانی را تغییر می‌دهد.....
۳۷	.....	مقایسه.....
۳۹	.....	آزمون‌های آشکار کننده.....
۴۱	.....	آزمون دوم.....
۴۱	.....	پاسخ نزد توست.....
۴۲	.....	آزمون سوره فاتحه.....
۴۳	.....	از دیگر آزمون‌ها این که.....
۴۴	.....	ما محرومیم.....
۴۵	.....	خطرناک‌ترین شکل محرومیت.....

- فصل دوم: با بهره نگرفتن از قرآن دچار چه زبانی می‌شویم؟! ۴۷
- آغاز ۴۸
- دوقلوها ۵۰
- آیا این دعوت به یأس و ناامیدی است؟ ۵۳
- علت‌های این قطعیت ۵۴
- تغییر مطلب ۵۶
- عطف آغاز ۵۷
- نجاهی واقع شده ۵۷
- راه حل این مشکل عظیم چیست؟ ۵۸
- عناصر فرایند تربیت ۵۹
- آیا ما می‌خواهیم که این گناه بشویم؟ ۶۲
- نیروی دگرگون کننده ۶۳
- آشکارا و با صراحت ۶۵
- خلاصه‌ی سخن این که ۶۶
- برخی از آثار تغییر نکردن با قرآن ۶۶
- تداوم تفرقه میان مسلمانان ۶۷
- تداوم حقارت و پستی ۶۸
- گمشده‌ی بشر ۶۹
- غیبت ربانی بودن ۷۰
- دلواپسی و اضطراب درونی ۷۱
- فصل سوم: چرا از بهره‌گیری از قرآن محروم شدیم؟! ۷۳
- شان و منزلت قرآن نزد خداوند متعال ۷۳
- قرآن از منظر سنت ۷۸
- شان و منزلت قرآن در نزد ملائکه ۷۹

- ۸۱..... حالت رسول الله ﷺ به هنگام دریافت قرآن کریم
- ۸۳..... آنچه را طرهونی در صحیح سیره نبوی نقل کرده
- ۸۴..... شأن و منزلت قرآن نزد رسول الله ﷺ
- ۸۸..... یاداش از جنس کار است
- ۸۸..... آیا موضوع به همین جا ختم می‌شود؟
- ۹۵..... در ست
- ۹۷..... آیا نشانه‌های هستی همان آیات خداوند نیستند؟
- ۱۰۱..... نکوهش الهی
- ۱۰۲..... ضرر و زیان بزرگ و مجازای‌های مورد انتظار
- ۱۰۳..... آیا آیات قرآن هم آیات خاهنا متعال هستند؟
- ۱۰۳..... پاسخ به این سؤال را به قرآن سعیم و اذار می‌کنیم
- ۱۰۶..... آیات قرآن بزرگ‌ترین آیات خداوند ما
- ۱۱۰..... آزمایش عملی و روشنگر برای مجازات عدم بهره‌گیری از آیات
- ۱۱۳..... فصل چهارم: شکل‌ها و صورت‌های مجازات
- ۱۱۴..... علت چنین چیزی چیست؟!
- ۱۱۵..... سخن سنگین
- ۱۱۷..... معنای تخفیف و کاستن از قرآن
- ۱۱۸..... آیا قرآن گشوده شده؟
- ۱۲۰..... خلاصه سخن
- ۱۲۱..... فرق است میان کاستن از قرآن و آسان گردانیدنش برای پندپذیری
- ۱۲۵..... محرومیت دهشتناک
- ۱۲۵..... آیا قرآن برداشته می‌شود؟!
- ۱۲۶..... از بین رفتن و برداشته شدن قرآن

- نمی‌دانم آیا آنچه به شما وعده می‌دهند نزدیک است یا این که پروردگارم زمانی طولانی
 ۱۲۷ ..... برای آن در نظر گرفته است؟! .....
- این هم دلیل این مطلب .....
 ۱۲۹ .....
- آیا ما روح قرآن را در الفاظ آن احساس می‌کنیم؟! .....
 ۱۳۱ .....
- تلاوت قرآن را افزایش دهید پیش از آن که برداشته شود .....
 ۱۳۱ .....
- می‌خواندند اما به آیات عمل نمی‌کردند .....
 ۱۳۳ .....
- محرمیت تدریجی .....
 ۱۳۴ .....
- ایا مطمئن هستید که احتمال دارد قرآن برداشته شود؟ .....
 ۱۳۴ .....
- فصل پنجم: اشتباهات ما در نحوه‌ی برخورد با قرآن** .....
 ۱۳۷ .....
- اشتباهات ما در ربط با قرآن .....
 ۱۳۸ .....
- از مهم‌ترین این کارهای خطا .....
 ۱۳۸ .....
- مواردی از اشتباهات ما در ابطال قرآن .....
 ۱۳۹ .....
- ۱- روی گردانی از قرآن و عدم احساس نیاز بدان .....
 ۱۳۹ .....
- نعمت والا و گرانقدر .....
 ۱۴۰ .....
- چرا فرد مبتلا به دیابت هر روز داروهایش را مصرف می‌کند؟ .....
 ۱۴۲ .....
- استمرار و دنباله روی .....
 ۱۴۴ .....
- حال مؤمن با قرآن .....
 ۱۴۶ .....
- خطرات دوری گرفتن از قرآن .....
 ۱۵۰ .....
- پای بندی به قرآن در عمل و دوری نگرفتن از آن .....
 ۱۶۶ .....
- وضعیت موجود ما و دوری گزیدن از قرآن .....
 ۱۶۹ .....
- از دیگر اشتباهات ما در رابطه با قرآن .....
 ۱۷۰ .....
- ۲- روی آوردن پیوسته به دیگر کتاب‌ها، پیش از قرآن .....
 ۱۷۰ .....
- ارزش علمی قرآن .....
 ۱۷۱ .....
- قرآن روشنگر هر چیزی است .....
 ۱۷۳ .....

- اگر زانوبند شترم گم شود حکم آن را در قرآن می‌یابم..... ۱۷۴
- جایگاه سنت نبوی..... ۱۷۵
- مجازات مورد انتظار..... ۱۷۷
- قرآن در یک وادی و مردمان در وادی دیگری هستند..... ۱۷۸
- انحراف نبی اسرائیل..... ۱۷۹
- اجازه رشتن و ثبت و ضبط علم و حدیث و دیگر علوم..... ۱۸۰
- آیا مسلمانان هشتاد و نه ساله را پذیرفتند؟..... ۱۸۱
- آثار و عواقب زنا..... ۱۸۲
- این دعوت به ترک یک کتاب نیست..... ۱۸۲
- اگر بپرسی: چه وقت بدترین کتاب را روی آوریم؟!..... ۱۸۳
- استنباط احکام شرعی..... ۱۸۳
- نگاهی به وضعیت موجود..... ۱۸۴
- از جمله خطرات رها کردن قرآن..... ۱۸۴
- همگام با احادیث رسول الله ﷺ در بر حذر داشتن از نوحتهن..... ۱۸۶
- همراه با عمر بن خطاب ؓ و این که چگونه از این موضوع آبرو گردید..... ۱۸۸
- هرگز کتاب خدا را با چیزی نمی‌پوشانم..... ۱۹۱
- سخن‌تان بدترین سخن است!!..... ۱۹۳
- علی ؓ سخن می‌گوید..... ۱۹۳
- آن‌ها را تبدیل به کتاب نمی‌کنیم..... ۱۹۴
- این سخن برادرت ابودرداء است!!..... ۱۹۵
- دل آدمیان ظرف‌هایی هستند، پس آنها را به قرآن مشغول کنید..... ۱۹۷
- اگر به حرفم گوش می‌دهی آن را پاک کن..... ۱۹۹
- پیشینیان شما با سرگرم شدن به کتاب‌ها گمراه شدند..... ۲۰۰
- همین بس که قرآن نصیحت‌گر باشد..... ۲۰۰

- ۲۰۱..... تشخیص دقیق
- ۲۰۲..... به کتاب خدا اهمیت نداده و در پی کلام فضیل اید
- ۲۰۳..... برای این که این تصویر کامل شود
- ۲۰۳..... برای ابوشاه بنویسید
- ۲۰۴..... خطیب بغدادی میان دو موضوع هماهنگی ایجاد می کند
- ۲۰۵..... آیا همین که در اختیار ماست کتابی غیر از قرآن نیست؟! .....
- ۲۰۶..... آیا کتاب خدا برای کسب علم کفایت می کند؟ .....
- ۲۰۷..... قرن والاترین هدف است .....
- ۲۰۸..... استادی آء در خا..... اش مورد بی مهری قرار می گیرد .....
- ۲۰۹..... قرآن خواندن، قبالی، هور، .....
- ۲۱۱..... از جمله بدترین اقدامات اشتباه در رابطه با قرآن .....
- ۲۱۱..... شتاب در حفظ حروف از بد هم، عمل نکردن به آن است .....
- ۲۱۱..... حفظ حروف قرآن چه اشکالی دارد .....
- ۲۱۲..... محکم ترین ادله .....
- ۲۱۳..... اصول اساسی فهم موضوع حفظ .....
- ۲۱۳..... چرا خداوند متعال قرآن را فرو فرستاده است؟ .....
- ۲۱۴..... جایگاه قرآن در نزد خداوند متعال .....
- ۲۱۵..... لازم است که مفهوم حفظ و حمل آیات قرآن اصلاح و باز بیندود .....
- ۲۱۷..... جمع حقیقی قرآن .....
- ۲۱۸..... معنای حفظ .....
- ۲۲۰..... حفظ حقیقی سوره های قرآن .....
- ۲۲۱..... مفهوم نسیان و فراموش کردن قرآن .....
- ۲۲۵..... از چه چیزی سؤال پرسیده می شود؟! .....
- ۲۲۶..... پایه و مبنا، عمل است .....

- ۲۲۹..... پس چرا کسی که به قرآن عالم تر است را مقدم می‌دارند؟
- ۲۳۰..... عملکرد صحابه در رابطه با این مفاهیم به چه شکل بوده؟
- ۲۳۰..... صحابه و حفظ قرآن.....
- ۲۳۳..... شیوه صحابه در حفظ قرآن.....
- ۲۳۴..... ابن عباس و حفظ المَقْصَل.....
- ۲۳۴..... خداوند، او، پیامرز.....
- ۲۳۵..... چه مقدار از قرآن به همراه توست [از حفظ داری]؟
- ۲۳۶..... ترس صحابه از کثرت آریان.....
- ۲۳۹..... هشدارهای پی در پی صحابه به قاریان.....
- ۲۴۰..... سخن ارزشمند ابن قتیبه درباره حفظ قرآن.....
- ۲۴۱..... چه چیزی زمان صحابه را متوتّر کرد؟
- ۲۴۲..... آغاز انحراف.....
- ۲۴۵..... چنین کاری را نمی‌پسندم!!.....
- ۲۴۶..... واقعیت ما در رابطه با حفظ قرآن.....
- ۲۴۶..... نتیجه مورد انتظار چنین امری چیست؟.....
- ۲۴۷..... کارهایی که از آن عرق شرم بر پیشانی می‌نشیند.....
- ۲۴۸..... شیوه‌هایی برای فراموش نکردن.....
- ۲۴۸..... یکی از شگفتی‌ها، که شگفتی‌ها بسیارند.....
- ۲۴۹..... غیر عرب‌ها و قرآن.....
- ۲۵۰..... فرزندان‌مان و حفظ قرآن.....
- ۲۵۰..... آیا حفظ الفاظ قرآن - آنچنان که والدین گمان می‌کنند - اخلاق فرزندان را تغییر می‌دهد؟.....
- ۲۵۱..... ما چیز جدیدی مطرح نکرده‌ایم.....
- ۲۵۳..... حفاظت از تواتر قرآن.....

- ۲۵۵..... موضوعی که موجب تعجب و شگفتی می‌شود.....
- ۲۵۶..... اگر بپرسی: منظور از «قرائت کن و منزلت خود را بالاتر ببر» چیست؟.....
- ۲۵۹..... چه کسی مخاطب این حدیث است؟.....
- ۲۵۹..... تلبیس ابلیس.....
- ۲۶۰..... نقل آیات به عنوان شاهد به هنگام دعوت.....
- ۲۶۰..... بنا بر این چرا حفظ می‌کنیم؟.....
- ۲۶۱..... رفق در تدبیر و یادگیری.....
- ۲۶۲..... از جمله اشتباهات ما در نحوه‌ی برخورد با قرآن.....
- به کا لیری از راه‌های جدید که آیات قرآن را پخش می‌کنند بی‌آن که بدان گوش داده شود.....
- ۲۶۲.....
- در آنچه برای شیخ طبرسی در دهه بیندیش.....
- ۲۶۴.....
- چرا ما اقدام به پخش قرآن می‌کنیم؟.....
- ۲۶۶.....
- شنونده نیست هر چند آن را بشنود.....
- ۲۶۷.....
- جایگزینی برای گوش فرا دادن و خاموش ماندن وجود ندارد.....
- ۲۶۸.....
- از بین بردن توهم.....
- ۲۶۹.....
- آیا خاموش ماندن و سکوت کردن مختص به نماز است؟.....
- ۲۶۹.....
- از دیگر رفتارهای اشتباه ما در رابطه با قرآن.....
- ۲۷۱.....
- شتاب در تلاوت آیات قرآن بدون تدبیر در آن، و خواندن آن در مکان‌های پر سر و صدا و شلوغ.....
- ۲۷۱.....
- همه‌ی هم و غم شما رسیدن به آخر سوره نباشد.....
- ۲۷۲.....
- واقعیت درد آور.....
- ۲۷۴.....
- تلاوت قرآن عبادت به شمار می‌آید.....
- ۲۷۵.....
- از قرائت در بازارها و فروشگاه‌ها پرهیز کن.....
- ۲۷۷.....
- موسم بی‌احترامی.....
- ۲۷۸.....

- عملکردهایی شرم آور ۲۷۹
- از دیگر عملکردهای غلط در رابطه با قرآن ۲۸۰
- توجه به ادای صحیح حروف آن و بی‌توجهی به عمل بدان است ۲۸۰
- رسول الله ﷺ هشدار می‌دهد ۲۸۱
- چنین نکن ۲۸۴
- از جمیع موانع فهم قرآن ۲۸۴
- گروه‌های فریب‌برانگیز ۲۸۵
- [شیوه] تحقیر بی‌م‌افطت از [تلفظ صحیح حروف و تأمل در آیات] قرآن ۲۸۶
- از دیگر عملکردهای اشتباه در نحوه برخورد با قرآن ۲۸۷
- تلاوت آن با ملودی‌های جاافتاده و دورگه. اشتباهات از این دست است ۲۸۷
- آهنگ‌سازی برای قرآن ۲۸۹
- از دیگر اشتباهات ۲۹۰
- قرار دادن آیات در غیر جای خودش است ۲۹۰
- آراستن مصحف‌ها ۲۹۰
- کوچک کردن مصحف‌ها ۲۹۱
- فقط این نیست ۲۹۲
- سخن پایانی پیرامون عملکردهای اشتباه در رابطه با قرآن ۲۹۳
- فصل ششم: چگونه این امت پله پله در دام رفتارهای غلط با قرآن گرفتار شد؟ ۲۹۵
- اولین دشمن، و نبردی شعله‌ور ۲۹۷
- فکر می‌کنی چه کار کند؟! ۲۹۹
- خواننده‌ی گرامی، می‌دانی چرا؟ ۳۰۰
- دشمنی یهود با امت اسلامی ابدی است ۳۰۱
- ۱- فتوحات در عهد خلفای راشدین ۳۰۷

- ۲- متمایز ساختن قاریان ۳۰۹
- ۳- خطرناک ترین مرحله: جدایی میان قرآن و فرمان روا ۳۱۲
- ۴- بازشدن درها به روی فرهنگ‌های دیگر ۳۱۳
- ۵- پیدایش آثار دوری از قرآن بر فکر و اندیشه امت اسلامی ۳۱۴
- ۶- ابه جایی نسبت ارزش و اعتبار علوم گوناگون ۳۱۵
- ۷- پیدایش علم کلام و ظهور فرقه‌ها ۳۱۷
- ۸- ظهور صوفیه ۳۱۹
- ۹- تغییر ماحول بر مبنای از مفاهیم قرآنی ۳۲۲
- ۱۰- مفهوم اول: ۳۲۲
- ۱۱- مفهوم دوم: علم ۳۲۴
- ۱۲- مفهوم سوم: توحید ۳۲۴
- ۱۳- پی‌ریزی یک روش سیستم‌تک برای دریافت علوم و پیشرفت در آن ۳۲۵
- ۱۴- کثرت تألیفات در فضائل حران، درج اخباری در آنها که صحیح نیست ۳۲۶
- ۱۵- دوره شرق‌شناسی و نبرد فکری ۳۲۷
- ۱۶- اشتباهاتی که در این دوره رخ می‌دهد ۳۲۹
- ۱۷- فصل هفتم: از کجا شروع کنیم؟ ۳۳۱
- ۱۸- حالا چه؟ ۳۳۲
- ۱۹- گام‌های ده‌گانه‌ای که برای سفر بازگشت لازم و ضروری هستند ۳۳۵
- ۱- شعله ور کردن احساس خطر و مسئولیت همگانی در برابر همه مسلمانان در رابطه با قرآن انجام می‌دهند ۳۳۶
- ۲- توبه صادقانه که برخاسته از احساس پشیمانی در رابطه با کارهای غلطی است که ما با قرآن انجام می‌دهیم ۳۳۷
- ۳- التماس و استمداد پیوسته به درگاه خداوند متعال برای بازگرداندن روح و اثر قرآن به سوی قلب‌هایمان ۳۳۹

- ۴- خودداری از انجام تمامی کارهای اشتباه در رابطه با قرآن، چه در سطح فردی و چه جمعی ۳۳۹
- ۵- پایان دادن به سؤالات و شبهاتی که پیرامون قرآن مطرح شده، و امکان دارد که اراده‌ها را در حرکت در راهی که منجر به بازگشت روح و اثر آن به قلب‌ها می‌شود، ضعف گرداند ۳۴۴
- ۶- آمادگی کامل و خوب برای دیدار با قرآن ۳۴۷
- ۷- درزگی طاعتی با قرآن ۳۴۸
- ۸- برپا کردن پلی ارتباطی میان ما و قرآن ۳۴۹
- ۹- برپایی نشست‌هایی برای مطالعات قرآنی، و استخراج تکالیف عملی بعد از هر نشست ۳۵۱
- ۱۰- دعوت به بهره‌گیری از قرآن ۳۵۲
- نصایحی برای ادامه‌ی راه ۳۵۳
- ۱- مغرور نشدن به خاطر برخی نکات مثبت ۳۵۳
- ۲- از عزلت و گوشه‌گیری پرهیز ۳۵۴
- ۳- فروتنی و تواضع در برابر دیگران و عدم برتری جوییدن ۳۵۶
- ۴- عدم بی‌نیازی از توجیحات و آموزه‌های تربیتی ۳۵۶
- ۵- حکمت در دعوت به تعامل صحیح با قرآن کریم ۳۵۷
- یاد آوری ۳۵۸
- فصل هشتم: نمودهای موفقیت و نشانه‌های اتصال به قرآن ۳۵۹**
- پس آنان را چه شده که به سجده نمی‌افتند؟! ۳۶۴
- تأثیر قرآن بر کفار مکه ۳۶۶
- تأثیر مستقیم قرآن کریم در دعوت به سوی اسلام ۳۶۹
- تأثیر قرآن بر لیبید بن ربیعہ ۳۷۱
- چه اتفاقی برای لیبید شاعر افتاد؟ ۳۷۲

- از دیگر خصوصیات اهل قرآن ۳۷۳
- ۳- افزایش ایمان با هر دیدار با قرآن ۳۷۳
- از دیگر نشانه‌های اهل قرآن ۳۷۶
- ۴- تدبیر در آیات قرآن ۳۷۶
- از جمله ثمرات تدبیر ۳۷۸
- نوع‌هایی در خصوص تدبیر ۳۷۹
- نیز به‌هایی عملی از نسل اول ۳۸۱
- ۵- اساس آتش ۳۸۵
- از دیگر نشانه‌های اهل قرآن حقیقی به قرآن ۳۸۶
- ۶- احساس سعادت و شادمانی و بهرهمندی است ۳۸۶
- بگذار تا از قرآن بهره‌مند شوید و لذت ببرم ۳۹۱
- از جمله نشانه‌های اهل قرآن ۳۹۳
- ۷- دست یابی به بی‌نیازی ۳۹۳
- از دیگر نشانه‌های اهل قرآن ۳۹۶
- ۸- نشانه‌های ملموس بر روی اندام‌های ۳۹۶
- ۹- پیشدستی کردن و شتاب به خرج دادن در انجام کار خیر ۳۹۹
- از دیگر نشانه‌های اهل قرآن ۴۰۲
- ۱۰- دل بستگی داشتن به تلاوت قرآن و عدم بی‌نیازی از آن ۴۰۲
- اندرزی جامع و فراگیر ۴۰۶
- سخن آخر ۴۰۷

مقدمه

الحمد لله الذى أنزل الكتاب على عبده ليكون للعالمين نذيرا، و للمؤمنين نورا و هدى و شفاء و بشيرا، و الصلاة السليمة على المبعوث رحمة للعالمين؛ سيدنا محمد و على آله و صحبه أجمعين، و اما بعد
به لطف و يارى پروردگار، این کتاب [در بر دارنده] صفحات جدیدی است که در رابطه با قرآن عظیم می نویسم، قرآنی که:

حاضر اما غایب است

نزدیک اما دور است

در حالی این صفحات جدید را می نویسم که امیدوارم خداوند آن را به همراه دیگر نوشته هایم سبب و وسیله ای برای تحریک و سوق دهی همت ها و اراده ها، برای بازگشت به سمت بهره گیری حقیقی از قرآن قرار دهد، امری که منجر به کسب تغییر ریشه ای و فراگیر در افراد، و به دنبال آن امت [اسلامی] شود؛ تا دوباره شکوه و عزت و رهبری بشریت را به دست آورد، رهبریتی که مایه ی هدایت گری بوده، و بر پایه ی عدل و داد باشد.

﴿ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ﴾ (آل عمران: ۱۱۰)

«شما بهترین امتی هستید که برای مردم پدید آورده شده است، [که] به کار شایسته فرمان می‌دهید و از کار ناشایست باز می‌دارید و به خدا ایمان دارید.»

خواننده گرامی گویی متوجه می‌شوم که تو زیر لب می‌گویی: «چه کاری بیش از آن که اکنون در رابطه با قرآن انجام می‌دهیم، لازم است که انجام دهیم؟ بی‌شک ما بوجد و عنایت بسیاری بدان داریم؛ مصحف‌های قرآن در هر جایی وجود دارند، حلقه‌ها و سلسله‌ها، آنتن‌ها و سازه‌ها، حفظ قرآن تمام نواحی عالم اسلامی را پر کرده است، شبکه‌های رادیویی، تلویزیونی و ماهواره‌ای شب و روز اقدام به پخش آن می‌نمایند، صدها هزار نفر بلکه میلیون‌ها نفر حافظ قرآن‌اند... از ما می‌خواهی که چه چیزی بیش از این با قرآن انجام دهی!»

خواننده گرامی، پاسخ شما درست است که خداوند متعال ما را از آن مطلع گردانیده، این که از جمله صفات آن، این است که قرآن [به مثابه‌ی] روح است:

﴿ وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَرْبَابِنَا ﴾ (شوری: ۵۲)

«و همچنین [قرآن را به مثابه] روحی از کلام خدا به تو روحی کردیم»

بدیهی است که که روح، اصل و اساس زندگی است. این روح است که زنده را از مرده متمایز می‌سازد. قرآن روح است، با همه‌ی معانی و مفاهیمی که این کلمه در خود، در برمی‌گیرد، روحی که قلب‌ها را زنده می‌گرداند و آن را در مرده‌ی زنده‌ها قرار داده و منتقل می‌کند.

روح است که از تاریکی‌ها به سمت نور، و از مادی‌گرایی به ربانی شدن، و از غم و غصه به سمت سعادت و سرور، حرکت می‌کند.

﴿أَوَمَنْ كَانَ مِيتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ﴾ (انعام: ۱۲۲)

«آیا کسی که مرده بود، آن گاه او را زنده کردیم و برای او نوری قرار دادیم که با آن در [میان] مردم راه می‌رود مانند کسی است که وصفش [چنین] است که او] در تاریکی‌هاست که بیرون آینده از آن نیست؟»

ابن عباس در تفسیر این سخن خداوند:

﴿وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ﴾ (انعام: ۱۲۲)

می‌گوید: مستطاب قرآن است.

اگر بررسی: کجا می‌توانم این روح را ببینیم؟ آیا این روح در الفاظ قرآن پنهان و نهفته نیست؟! پاسخت این است که تناظر قرآن به مثابه‌ی بنا یا ظرفی است که این روح در آن اقامت می‌کند، و هنگامی که این بنا را ترک می‌کند این بنا همچون جسد بدون روح است، آن گاه همچون الفاظی است که آنها را تکرار می‌کنیم اما در ما تأثیری نمی‌گذارند، و قلب ما را به حرکت در نیاورده و بنده نمی‌گردانند، این سخن پاسخی است به سوال برخی که می‌پرسند چرا علی‌شتم را صوت فراوان قرآن و حفظ حروف و کلمات آن تغییری رخ نداده و یا شفاء و بهبودی حاصل نمی‌شود؟ از جمله مطالبی که این موضوع را مورد تاکید قرار می‌دهند که همه انسان که قرآن را می‌خوانند از روح قرآن و نور آن به‌رمند نمی‌شوند، سخن پیامبر ﷺ در این باره است که می‌فرماید:

«اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ أُمَّتِكَ، نَاصِيَتِي يَدِيكَ، مَاضٍ فِيَّ حُكْمُكَ، عَدْلٌ فِيَّ قَضَاؤُكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ؛ أَنْ

تَجْعَلَ الْقُرْآنَ الْعَظِيمَ رِيعَ قَلْبِي، وَ نُورَ صَدْرِي، وَ جَلَاءَ حُرْنِي، وَ ذَهَابَ هَمِّي
و غمِّي.»

«خداوند! من بنده‌ی توأم، و فرزند بنده و فرزند کنیز توأم، سرنوشتم در دست توست، فرمان تو درباره‌ی من اجرا شدنی است، حکم تو درباره‌ی من عدل است، من به واسطه‌ی هر اسمی که برای توست و خودت را بدان نام نهاده‌ای، یا آن را در کتابت زور فرستاده‌ای یا به کسی از بندگانت آن را آموخته‌ای یا این که آن را به خودت اختصاص داده‌ای و در علم غیب در نزد خودت است، از تو مسئلت می‌نمایم که قرآن عظیم را در دل من نور سینه، و برطرف کننده‌ی اندوه و غم و غصه من قرار دهی!»^۱

الریبی - همچنین که ابن قیم می‌گوید: «باران بهاری است که زمین را زنده می‌گرداند... و در آن دان تشبیه شده است چرا که قلب‌ها با آن جان می‌گیرند»^۲

این که رسول الله ﷺ بعد از این مقدمه طولانی که در آن به تعریف و تمجید پروردگار، و اظهار نیازمندگی تام، تمام به او نموده. و آن گاه از او می‌خواهد که قرآن را بهار قلب و نور سینه و برطرف کننده غم و غصه قرار دهد، بیان گر آن است که چه بسا این آثار عظیم قرآن در بنده متحقق نگردد، به همین جهت ضروری است که آدمی برای کسب آن به درگاه الهی پافشاری نماید تا از این آثار قرآن بهره‌مند گردد.

هنگامی که این سخن رسول الله ﷺ را می‌خوانیم که می‌فرماید: «خداوند با این قرآن، کسانی را بلند و کسانی دیگر را پست می‌کند...»^۳ سرانجام به واقعیت امت اسلامی می‌نگریم، مطمئن می‌شویم که قرآن ما را بلند نگردانده است، و این علی‌رغم اهتمام و توجه آشکار ما به قرآن است، چرا که قرآن از طریق کمال‌های رادیویی

۱. ابن حبان در صحیح خود، کتاب الرقائق، باب الأدعیه: ۹۷۲، این حدیث را آورده است، همچنین حاکم در المستدرک، کتاب الدعاء و التکبیر و التهلیل و التسییح: ۱۸۷۷، این حدیث را روایت کرده و گفته: بر اساس شرط مسلم صحیح است، و أرثووط آن را صحیح دانسته است.

۲. الفوائد، تالیف: ابن قیم، ص: ۳۹

۳. این حدیث را مسلم روایت کرده، کتاب: صلاة المسافرين، باب: فضل من يقوم بالقرآن و یعلمه:

و تلویزیونی و ماهواره‌ای که شبانه روز به پخش آن اقدام نموده، و به واسطه‌ی مکتب خانه‌ها و مدارس و دانشگاه‌هایی که الفاظش را یاد داده، و از راه میلیون‌ها مصحفی که چاپ شده، و مسابقاتی که برگزار می‌شود، مورد اهتمام و توجه است.

کجای کار اشکال دارد؟!

در نتیجه‌ی تعامل ما با قرآن حلقه‌ی مفقوده‌ای وجود دارد؛ به همین خاطر است که تأثیرش را نمی‌بینیم. همانا خداوند قرآن را همچون بزرگترین نعمتی که آدمی دریافت کرده، فرستاده است، و این بدین خاطر است تا قرآن کتاب هدایت و شفاء و تغییر باشد، و سنگ‌ای که بر این اساس تعامل با آن صورت نگیرد، افرادی در پی گرفتار مجازات‌ها و تنبیه‌ها، امت را نیز در بر می‌گیرد.

﴿وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً﴾ (انفال: ۲۵)

«و از فتنه‌ای بپرهیزید که تنها به ستمکاران نرسد [بلکه به همگان می‌رسد]»

ابن عباس می‌گوید: خداوند به مؤمنین دستور داد، که کلمات منکر را در میان خود جای ندهند [اجازه‌ی پیدایش و رشد آن را ندهند] و البته، همه‌ی آنها را در بر خواهد گرفت.^۱

واقعیتی را که در آن به سر می‌بریم، به ما خبر از تحقق این تهدید می‌دهد، بی‌شک با وجود خدمت ما به قرآن و توجه‌مان به علوم آن، در پایین‌ترین رده‌ی سست به دیگر امت‌ها قرار گرفته‌ایم، کار به همین جا ختم نمی‌شود، بلکه احادیث صحیحی از رسول الله ﷺ نقل شده که بر این مطلب تأکید دارد که قرآن عظیم در آخرزمان برداشته می‌شود، از جمله ایشان علیه السلام می‌فرماید: «اسلام همچون لباسی کهنه و فرسوده می‌شود تا جایی که نماز و روزه و حج و صدقه معنایی نخواهد داشت،

قرآن - کتاب خدا - در یک شب از دل‌ها زدوده می‌شود تا جایی که در تمام زمین آیه‌ای از آن باقی نمی‌ماند و فقط گروه‌هایی از مردم همچون پیرمردان و پیرزنان باقی خواهند ماند که می‌گویند: ما پدران خود را در حالی یافتیم که این کلمه: لا إله الا الله را بر زبان جاری می‌ساختند و ما نیز همین را می‌گوییم.»^۱

قابل ذکر آن که رسول الله ﷺ در بیشتر احادیثی که در این خصوص برای یارانش بیان داشته، به گونه‌ای سخن نگفته که چنان به آنان القا کند که این مطلب منحصر به آخر زمان است و آنان از این حالت به دورند، بلکه بر این اساس با آنان سخن گفته که آنان مخاطب این مطلب‌اند، هم چنان که در این حدیث می‌فرمایند: «ای مردم این چیزهایی که در کنار کتاب خدا می‌نویسید و خبر آن را به من داده‌اند چیست؟ چیزی نمانده که خداوند به خاطر کتابش قرآن از شما خشم بگیرد و آن را در یک شب از دل سائیان بزداند و در هیچ قلبی یا ورقه‌ای حرفی از آن باقی نگذارد. گفتند: ای رسول خدا ﷺ، در آن روز مومن در آن روز چگونه خواهند بود؟ فرمود: «هرکس خداوند خیر او را بخشد کلمه‌ی لا إله الا الله را در دلش باقی می‌گذارد.»^۲

رسول الله ﷺ با اهتمام ویژه‌ای اثر قرآن در دل مسلمانان را مورد مراقبت و نظارت قرار می‌داد به این اعتبار که هدف اصلی از رسول قرآن تأثیر پذیری مسلمانان از آن است. روزی از روزها وارد مسجد شد و فرمود: از زبان ربه‌ده و برداشته شدن دانش از میان مردم نزدیک است؛ تا جایی که نتوانند چیزی از آن به دست بیاورند؛ و توانایی دست یابی به آن را نداشته باشند.»

۱. این حدیث را ابن ماجه در سنن خود، کتاب: الفتن، باب: ذهاب القرآن والعلم: ۴۰۴۹، و حاکم در المستدرک، کتاب: الفتن و الملاحم: ۸۴۶۰، روایت کرده‌اند، حاکم گفته: إسناد آن بر اساس شرط مسلم صحیح است، و ذهبی آن را پذیرفته است.

۲. این حدیث را طبرانی در المعجم الأوسط ۲۸۷/۷ شماره ۷۵۱۴ روایت کرده است. حافظ هیثمی در مجمع الزوائد (۱/۱۵۵) گفته: «در سلسله سند این حدیث عیسی بن میمون الواسطی وجود دارد که او متروک است، و حماد بن سلمه او را مورد اعتماد شمرده است.»